

Staten: Leger uten rett ti

Lise Marit Kalstad
lise.marit.kalstad@vl.no

Helsedepartementet vil være krystallklare: Helsepersonell har ikke lovfestet reservasjonsrett når det gjelder henvisning av lesbiske til assistert befruktning.

I fjor høst sendte LLH (Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner) et protestbrev til Helse- og omsorgsdepartementet (HOD). Der beskriver LLH en praksis de mener er uheldig: Helsepersonell som nekter å henvise lesbiske par til assistert befruktning. Nå svarer HOD: Helsepersonell har ikke en lovfestet eller juridisk reservasjonsrett mot henvisning av lesbiske par til assistert befruktning.

Tilbakeviser. I 2008 la Stortinget til rette for at helsepersonell skal kunne reservere seg mot å utføre eller assistere ved assistert befruktning av lesbiske kvinner. Rådet for legeetikk tok senere kontakt med HOD, og ba om at leger skal kunne reservere seg mot å henvise lesbiske par til assistert befruktning. Rådet for legeetikk understreket at dette kun skulle være mulig hvis legen samtidig sørget for at en annen lege henviste paret videre eller utførte inngrepet. HOD svarte: «Det er intet rettslig i veien for at legen kan gis en reservasjonsrett dersom kommunen legger til rette for at det lesbiske paret kan få samme hjelp av en annen lege.»

LLH mener departementet legger alt ansvar på kommunen, uten å gi retningslinjer for hvordan en slik reservasjonsrett skal gjennomføres.

RESERVASJONS-RETTE

Norges Kristelige Legeforening (NKLF) og Rådet for legeetikk ønsker at leger skal kunne reservere seg mot å henvise lesbiske par til assistert befruktning.

LLH skriver i et brev til Helsedepartementet (HOD) at flere lesbiske par har blitt krenket av fastleger som ikke vil henvise dem videre.

Nå presiserer HOD i et rundskriv at leger ikke har noen lovfestet rett til å reservere seg mot å henvise lesbiske par til assistert befruktning.

Rådet for legeetikk og NKLF mener på sin side at reservasjonsretten ikke byr på praktiske problemer.

HOD, NKLF og Rådet for legeetikk

Statssekretær Ragnhild Mathisen i HOD sier hun forstår at dette kan virke uklart, sett i ettertid.

– I ettertid ser vi at det å bruke begrepet «reservasjonsrett» i denne sammenhengen, var uheldig. Vi har aldri besluttet at man har rett til å nekte å henvise noen til et helsetilbud av etiske grunner. Den nye ekteskapsloven slår fast at lesbiske skal likestilles med heterofile i retten til assistert befruktning, sier hun.

Rundskriv. HOD arbeider i disse dager med et rundskriv som skal ut til alle landets kommuner. Der tydeliggjør HOD at helsepersonell ikke har en juridisk rett til å nekte å henvise lesbiske par til assistert befruktning.

– LLH mener flere lesbiske par har opplevd det krenkende å ikke få den behandlingen de har krav på gjennom lovverket. Hvorfor har denne praksisen dukket opp?

– Gjeldende helselovgivning er slik at det er kommunene som har ansvaret for å sørge for at alle får det helsetilbudet de har krav på. Samtidig må det være feiltolkning dersom leger gjennom dette påberoper seg en rett. Når det er sagt, tar vi også høyde for at vi bør presisere hva vi mener. Derfor sender vi nå ut

«Lesbiske par har samme rettigheter som heterofile par til assistert befruktning. Det er vedtatt ved lov»

Ragnhild Mathisen,
statssekretær

Ingen leger kan nekte å skrive ut henvisning til lesbiske par som ønsker assistert befruktning, understreker Helse- og omsorgsdepartementet.

Foto: Håvard Sæbø/arkiv

dette rundskrivet. Det Stortinget uttalte seg om, var muligheten for å reservere seg mot å utføre eller assistere i assistert befruktning, understreker statssekretæren.

– Hvorfor er det så viktig for dere å understreke dette?

– Lesbiske par har samme rettigheter som heterofile par til assistert befruktning. Det er vedtatt ved lov. Vi ønsker ikke en situasjon der lesbiske par føler seg krenket, samtidig som de faktisk nektes et helsetilbud de har rett på, sier Mathisen.

Statssekretæren ønsker seg nå mer oversikt over hvor om-

fattende praksisen med henvisningsnekt har vært.

– Vi må være helt trygge på at lesbiske par får det helsetilbudet de har krav på – selv i små kommuner med få leger.

Like rettigheter. Sist onsdag skrev Vårt Land om Norges Kristelige Legeforening (NKLF) som har utvidet reservasjonsretten til helsepersonell. Reservasjonsretten gjør det mulig for leger og annet helsepersonell å nekte å utføre visse typer helsetjenester. Det er for eksempel lovlig å nekte å utføre abortinngrep.

NKLF har vedtatt at helsepersonell kan reservere seg mot å henvise til og utføre assistert befruktning for lesbiske par. Dette er ikke vedtatt ved lov, men ment som et ønske fra NKLF om at storsamfunnet respekterer at enkelte leger ikke vil henvise lesbiske par til assistert befruktning. NKLF har samtidig vedtatt at helsepersonell ikke kan nekte å gi informasjon om behandlinger av moralske grunner.

– Hva mener du om NKLFs utvidelse av reservasjonsretten, Mathisen?

– Jeg mener at det å henvise er noe annet enn det å utføre.

Glad for avklaring

Lise Marit Kalstad
lise.marit.kalstad@vl.no

Leder Bård Nylund i LLH synes det er bra at Helsedepartementet nå presiserer uttalelsene sine i et rundskriv. Han sier det ikke er noen tvil om at det har dukket opp en uheldig praksis.

– Vi har fått flere henvendelser fra lesbiske par som føler seg krenket. Et par fortalte hvor-

dan de hadde gått hjemmefra med smil om munnen, forventningsfulle og spente før en legetime der de ønsket å snakke om assistert befruktning. På legekontoret får de beskjed om at legen ikke ønsker å henvise eller behandle dem. Det oppleves som en korrigerende på at det livet man lever, ikke er godt nok, sier Nylund.

NKLF begrunner reserva-

sjonsretten mot henvisning med at enkelte leger mener alle barn bør vokse opp med sine to biologiske foreldre. Den begrunnelsen kjøper ikke Nylund.

– Det er politikk, og det skal ikke legene utøve når de er på jobb.

På jobb skal de basere seg på vitenskap. Det finnes ikke forskning som slår fast at lesbiske foreldre gjør en dårligere jobb

enn barnets biologiske foreldre, sier han.

Tydlig. – Hva synes du om måten Helsedepartementet har opptrådt på?

– Jeg er glad for at de rydder opp. Jeg ser fram til at det blir ryddet opp i en praksis der man har reservert seg mot å gi en behandling som pasienten har krav på.

Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner har mottatt reaksjoner fra lesbiske som føler seg krenket, sier leder Bård Nylund. Foto: LLH

I å nekte henvisning

Fastholder rett til reservasjon

Legar vil utvide reservasjonsretten

Norges Kristelige Legeforening ønsker å utvide reservasjonsretten ved assistert befruktning. Vårt Land 26.03.11

Kritisk til ny reservasjonsrett for leger

Høyres Bent Høie er kritisk til ønsket om utvidet reservasjonsrett. Vårt Land 30.03.11

- Ikke et praktisk problem

Lise Marit Kalstad

lise.marit.kalstad@vl.no

Leder Trond Markestad i Rådet for legeetikk blir overrasket over å høre om Helsedepartementets rundskriv. Han tror reservasjonsretten mot henvisning byr på få praktiske problemer, og forstår ikke hvorfor det er nødvendig med et slikt rundskriv.

- For strengt. – Jeg synes det blir for strengt å si at helsepersonell ikke kan reservere seg mot å henvise lesbiske par til assistert befruktning. Rådet for legeetikk har aldri ment at det bør eksistere en juridisk rett til å reservere seg mot henvisning, men vi støtter en reservasjonsmulighet for de få legene som ønsker det, sier Markestad.

Han understreker at Rådet for legeetikk også mener at fastleger som ikke ønsker å henvise til assistert befruktning, samtidig må sørge for at en annen lege kan

gjøre det.

– Slik blir de lesbiske parenes lovfestede rett til behandling ivaretatt, sier han.

– *Hva med de som bor på små plasser med få leger?*

– Dette handler ikke om øyeblikkelig hjelp, og i verste fall er det snakk om å kjøre noen mil ekstra for å komme til en lege som kan henvise deg videre, påpeker Markestad.

Helsedepartementet er ikke ferdige med rundskrivet ennå, og det er usikkert når det vil bli sendt ut. Markestad synes det er vanskelig å si hva slags reaksjoner departementets brev vil få.

Yrkesforbud. – Jeg kan ikke si sikkert hvordan vi vil følge opp dette, først vil jeg se hva departementet skriver. Men jeg merker meg at å nekte reservasjonsrett til henvisning vil være det samme som å gi et yrkesforbud til fastleger med en bestemt etisk oppfatning, sier han.

– *Hvordan da?*

– Hvis du som lege mener det er feil å utføre assistert befruktning for lesbiske par, kan du velge ikke å ta deg jobb ved en fertilitetsklinikk. Men hvis du som fastlege mener det også er feil å henvise til en viss behandling, kan du ikke bare skifte jobb.

– En henvisning innebærer både utredning og en lovbestemt plikt til å vurdere foreldrenes egnethet. Det er en stor forpliktelse. Dette er en vanskelig situasjon, og toleransen bør gå begge veier, sier Trond Markestad.

Profesjonelt. Høyres stortingsrepresentant Bent Høie uttalte i forrige uke at han mener helsepersonell må opptre profesjonelt, selv om de av ulike årsaker mener det strider mot deres moralske overbevisninger å henvise til assistert befruktning.

– Hver enkelt lege må bare finne en måte å takle den utfordringen på. Det er en del av jobben, sa Høie til Vårt Land.

Styreleder Olav Magnus Fredheim sier Norges Kristelige Legeforening (NKLf) fremdeles står for den reservasjonsretten foreningen har vedtatt.

Endres ikke. – Hvis Helsedepartementet nå har ombestemt seg, så endrer ikke det vårt syn. Jeg greier ikke å se at det har kommet fram nye momenter i debatten som gir gode grunner til å endre standpunkt sier han.

Han minner om at årsaken til at NKLf har vedtatt en reservasjonsrett på henvisning, er at enkelte leger vil verne om barna, ikke angripe lesbiske par.

Vanskelig. – Det ville være svært vanskelig å respektere helsepersonell som ønsket å reservere seg mot en pasientgruppe, og det er heller ikke det vi støtter. De legene som ikke ønsker å henvise lesbiske par til assistert befruktning, gjør det fordi de mener det er til barnets beste å vokse opp med begge sine biologiske foreldre. Disse legene ønsker heller ikke å henvise enslige til assistert befruktning, sier Fredheim. Han poengterer at reservasjon ikke handler om å felle en moralsk dom over pasienter, men om å ivareta sin moralske integritet.

Fredheim deler Markestads syn på at reservasjonsretten mot henvisning neppe vil utgjøre et praktisk problem. Vårt Land

Bli med på solidaritetstur til Israel 25. okt – 7. nov

I samarbeid med MIFF (Med Israel for Fred) inviterer vi til en annerledes Israelsreise.

På turprogrammet: Prosjekter HJH støtter i Jerusalem, Negev og ellers i Israel • Møte med immigranter og samfunnsaktører • Flere av de bibelhistoriske stedene • Overnatting i Ashkelon, Tiberias og Jerusalem, • God tid til shopping og bading • Direktefly fra Oslo og Stavanger. Meld deg på så raskt som mulig for å få plass på

charterflyet. Reiseledere: Torbjørn Ekroll, Eli Finsveen/Conrad Myrland og Ida Husveg.

Be om program fra Sabra Fokus reiser, tlf. 38 12 56 60. Eller les på HJHs nettside.

HJELP JØDENE HJEM

Holbergs plass 4, 0166 OSLO

Tlf. 22 36 21 70 Fax: 22 36 33 74 E-post: post@hjhome.org Internett: www.hjhome.org Kto: 1607 87 99661

VIL DU BETY NOE FOR ANDRE?

Et studium i diakoni - Nestekjærlighet i praksis

Tverrfaglig og praksisnær kompetanse gjennom masterstudium, årsstudium og kurs – heltid og deltid.

Norsk og internasjonalt studiemiljø
www.diakonhjemmet.no/diakoni

Diakonhjemmet
Høgskole